

DANIELLE STEEL

APJA
NYOMDOKÁBAN

DANIELLE STEEL

APJA
NYOMDOKÁBAN

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Danielle Steel: *In His Father's Footsteps*
Published in the United States by Delacorte Press,
an imprint of Random House,
a division of Random House LLC, New York
Copyright © 2018 by Danielle Steel
All rights reserved

Jacket illustration: *Debra Lill*, based on images
© TopFoto/*The Image Works* (railing and water),
© Michael Ochs Archives/*Stringer* (cityscape),
© ClassicStock/*Alamy* (couple)
Author photograph © *Brigitte Lacombe*

Fordította *F. Nagy Piroska*

Hungarian translation
© by F. Nagy Piroska, 2020

Hungarian edition
© by Maecenas Könyvkiadó, 2020

honlap: www.maecenaskiado.hu

*Csodálatos gyermekeimnek,
Beatie-nek, Trevornak, Toddnak, Nicknek,
Samnek, Victoriának, Vanessának,
Maxxnak és Zarának ajánlom.*

*Azt kérem tőletek, hogy tiszteljétek
a hajdanvolt időket, a saját múltatokat és azokat,
akik korábban, előttetek járták a saját útjukat.*

*Élvezzétek a jelent,
éljete bátran,
és tárt karokkal fogadjátok a jövőt.*

*Tiszteljétek önmagatokat,
legyetek mindig őszinték magatokhoz,
és találjátok meg a lelki társatokat.*

Szeretlek benneteket:

Mami/DS

Első fejezet

A buchenwaldi koncentrációs tábor lakóit 1945. április 6-án kezdték a nácik átszállítani a németországi Weimar közelében lévő Ettersberg hegyre. A tábor akkor már nyolc éve, 1937 óta üzemelt. A kezdetektől kétszázharmincnyolcezer fogoly – férfiak, nők és gyerekek – járta meg a buchenwaldi poklot, ötvenhatezren itt haltak meg: csehek, lengyelek, franciák, németek.

Április hatodikán az amerikai csapatok már két napja állomásoztak a térségben, és a nácik teljesen ki akarták üríteni a tábort, még mielőtt a szövetséges haderők odaérnének. Buchenwald munkatábor volt, krematóriummal, egészségügyi központtal, ahol borzalmas orvosi kísérleteket végeztek, és lóistállókkal, ahol a foglyokat helyezték el. Az eredetileg nyolcvan ló számára épített istállóba ezerkétszáz embert zsúfoltak be, akik ötösével feküdtek az emeletes ágyakon. A férfiak számára több épületet tartottak fenn, míg a nőket egyetlen barakkban helyezték el, olyanban, ahol akár ezren is elfértek volna.

Április hatodikán a női foglyok túlnyomó többségét a hajdan mintatábornak számító Theresienstadtba szállították. Ez volt az a hely, amit a látogatóknak és a Vörös keresztnek mutogattak. A még mozgásképes nők vonattal vagy gyalog tették meg az utat. A többiek a barakkban maradtak, és a továbbiakban nem foglalkoztak velük. A férfiak közül is mindenkit evakuáltak, akit csak lehetett. Őket Németország belsejébe, vagy más, távolabbi táborokba akarták átszállítani. Az evakuálás két napig tartott, eközben a foglyok csak találgatták, hogy mi történik velük.

Április 8-án egy lengyel mérnök, Gwidon Damazyn, aki már négy éve élt a táborban, német és angol nyelven a következő morzeüzenetet küldte el saját készítésű, gondo-

san elrejtett rövidhullámú adókészülékével: „A szövetségeseknek. Patton tábornok hadseregének. Itt a buchenwaldi koncentrációs tábor. S.O.S. Segítséget kérünk. Evakuálni készülnek bennünket. Az SS meg akar semmisíteni minket.” A Damazynnal együtt dolgozó Konstantin Leonov ugyanezt a morzeüzenetet oroszul is elküldte.

Három perc múlva megjött a válasz. „Kz Bu. Tartsatok ki. Úton a gyors segítség. A Harmadik Hadsereg vezérkara.”

Mihelyt az üzenet megérkezett, orosz foglyok az eldugott fegyvereikkel megrohmozták az őrtornyokat, és megölték az őröket. A többi felelős szolgálatos villámgyorsan visszavonult, és inkább hanyatt-homlok elmenekültek, semhogy szembeszálljanak a közeledő amerikai katonákkal. Az evakuálás után huszonegyezer fogoly maradt a táborban, köztük mindössze pár száz nő.

Három nappal ezután, 1945. április 11-én az Egyesült Államok Harmadik Hadseregéhez tartozó Hatodik Páncélozott Hadosztály Kilencedik Páncélozott Gyalogos Zászlóalja megérkezett Buchenwaldba. Ez volt az első koncentrációs tábor, amelyet amerikai katonák szabadítottak fel. Más táborokat már szabaddá tettek a Lengyelország felől előretörő orosz csapatok.

Még aznap, valamivel később, megérkezett a táborba az Egyesült Államok Nyolcvanharmadik Gyalogos Zászlóalja is. Egyetlen amerikai katona sem volt felkészülve arra, amit ott láttak, a rájuk meredő mozgó csontvázakra, akik között egyeseknek még annyi erejük sem volt, hogy megálljanak a lábukon, míg mások ujjongtak, kiáltoztak, s közben könnyek peregtek végig az arcukon. A felszabadítóik is sírtak. A foglyok a vállukra akarták emelni őket, de túl gyengének bizonyultak hozzá. Voltak, akik épp akkor, vagy percekkel azután haltak meg, hogy a szövetségesek begördültek a táborba. A náci mellett évek óta könyörtelen ellenségeik sorába tartoztak a betegségek és az éhezés is. A barakkokba belépő amerikai katonák elszörnyedtek a bűztől és a mocsoktól, az ágyukból már felkelni sem képes rothadó testek látványától,

azoktól az emberektől, akiket a visszavonuló németek megakartak ölni, de már nem volt rá idejük.

Amikor a katonák eljutottak a központi barakkba, egy magas, hátborzongatóan csontsovány férfi támolygott feléjük a karját lengetve. Kopaszra volt borotválva, rongyokban lógott rajta a szennyes tábori egyenruha, amelyből kilátszottak a bordái. Olyan volt, mint egy hulla, az életkorát is lehetetlen lett volna megállapítani. Kétségbeesetten vonszolta magát feléjük.

– A nők... hol vannak a nők... mind elmentek? – kérdezte.

– Még nem tudjuk. Még nem találtuk meg őket. Csak most értünk ide. Merre vannak?

A férfi egy másik barakkra mutatott, és botorkálva elindult arrafelé.

– Várjon – nyújtotta ki a kezét egy fiatal őrmester, hogy megállítsa, és rögtön el is kapta, nehogy elessen. – Mikor evett-ivott utoljára?

– Öt napja.

Az őrmester valamit mondott a mellette álló két emberének, akik sietve elindultak, hogy teljesítsék a parancsot. A közeli Langenstein polgármesterét utasították, hogy nyomban küldjön élelmet és vizet a táborba. Egy másik tiszt rádión már kért egészségügyi személyzetet. A tábor minden egyes lakója úgy nézett ki, mint egy két lábon járó hulla.

– Szívesen elviszem magukat a női barakkba – ajánlkozott a frissen felszabadított fogoly, noha alig bírt megállni a lábán. Két katona besegítette a dzsipbe. Jóformán alig érezték a súlyát, amikor felemelték. A bűzre megpróbáltak nem reagálni. A fogoly bakancsának levágták az orrát, a sarka meg teljesen le volt taposva. Egy halottról került le, akit a nácik gyilkoltak meg.

A fogoly elirányította a katonákat a női barakk felé, és amikor odaértek, még a férfiakénál is szörnyűbb látvány fogadta őket. Ahányan csak tudtak, kivánszorogtak a barakk elé, hogy lássák, amint az amerikai katonák bejárják a tábort.

Egyes nőket a társaik cipeltek ki. Tétován nézték a katonákat, nem tudták, mire számíthatnak, csak abban voltak biztosak, hogy rosszabb már nem lehet, mint amit eddig átéltek. Egyeseket más táborból hoztak ide, ahol nehéz munkát kellett végezniük, másokat elképzelhetetlen orvosi kísérleteknek vetettek alá. Sokan belehaltak.

Mielőtt megálltak volna a női barakk előtt, a dzsipben ülő fogoly bemutatkozott.

– Jakob Stein vagyok – mondta angolul, erős német akcentussal. – Osztrák. Öt éve vagyok itt. – Megálltak, és miután az egyik katona kiemelte a dzsipből, sántikálva elindult két nő felé, és németül kezdett beszélni hozzájuk. – Emmanuelle? – kérdezte páni félelemmel, miközben a katonák elborzadva meredtek a leírhatatlan külsejű, épp csak életben lévő nőkre. – Meghalt? – Jakob ösztövércára ráfagyott a rémület. A katonák arra gondoltak, talán a felesége, de nem kérdeztek rá. A nőkhöz közeledve megpróbálták rájuk mosolyogni, nehogy megjesszék őket.

– Odabent van – válaszolta rekedten egy kékesszürke ajkú nő, és összébb vontta magán a foszlott, rongyos pokrócot. Az elkoszolódott cafatok aligha tartották melegen a láztól égő szemű, egész testében reszkető nőt, aki szabályosan beledőlt a mellé lépő katona karjába. A katona felemelte, és berakta a dzsipbe.

– Már úton vannak az egészségügyiek – mondta, majd hozzátette –, a doktorok.

A nő arcán rémület jelent meg, és elhúzódott a katonától. Az amerikai nem tudhatta, min ment keresztül, de a lába szárán húzódó nyílt, gennyedő seb jelzett valamit. Jakob eközben bebicegett a barakkba, a dzsipet vezető tiszt pedig rádión több száz nőt ellátni képes orvosi segítséget kért, és megadta a helyszínt.

Sok időbe telt, mire Jakob előkerült a barakkból, karjában egy haldokló nővel. Többször is megbotlott, de a nőt, aki nem sokkal volt nagyobb, mint egy gyerek, és nem lehetett több huszonöt kilónál, nem ejtette el. Egy katona átvette tőle,

és beültette a dzsipbe. A nő megpróbált mosolyogni, de túl gyenge volt hozzá.

– Azt hittem, elküldtek – mondta Jakob könnyes szemmel. Franciául szólt a nőhöz.

– Nem láttak meg az ágyban. A felénél is kevesebben maradtunk itt. – Nem volt nehéz elképzelni, mi lett volna a sorsa, ha rátalálnak: vagy meghal a Morvaország felé haladó menetben, vagy összetapossák a vagonban.

– Most már itt vannak az amerikaiak – nyugtatgatta Jakob, mire a nő csukott szemmel bólogatott. – Minden rendben lesz. – A nő kinyitotta hatalmas zöld szemét, előbb Jakobra, majd a katonákra nézett, és elmosolyodott. Látták a meztelen karja belső felére tetovált tábori számot. Jakob karján is volt. Mindegyikükén. Itt számok voltak, nem emberek. A táborban senkit sem vettek emberszámba. Megsemmisítésre szánták őket. Jakob és Emmanuelle zsidók voltak. A francia nőt Párizsból deportálták az anyjával és a hűgával együtt. A kishűgát a táborba érkezésükkor rögtön megölték, anyja pár hónappal később, betegségben halt meg. Más nők szemtanúi voltak a családtagjaik és a gyerekeik meggyilkolásának. Őket is csak azért hagyták életben, mert elég erősnek látszottak ahhoz, hogy dolgozni tudjanak. Emmanuelle keze koszos volt, körmei letöredeztek, alájuk ment a piszok. A konyhakertben dolgozott, időnként, amikor összetalálkoztak, krumplit és tarlórépát adott Jakobnak. Ezért megölhették volna.

– Ezt a két nőt magammal akarom vinni, hogy mielőbb lássa őket orvos – szólt Jakobhoz a katona. – És téged is. A többiekért teherautókat küldenek. Perceken belül megérkeznek. Az orvosaink kezelésbe veszik mindnyájukat. Elmondanád ezt nekik? A nációk elmentek. Mostantól senki sem fogja bántani őket.

Jakob lefordította a szavait franciára Emmanuelle-nek, aztán elmondta németül és oroszul; úgy tűnt mind a három nyelven folyékonyan tudott beszélni. A nők bólogattak, a dzsip pedig Jakobbal, Emmanuelle-lel és az eszméletét vesztett másik nővel elindult a főépület felé. Jakob fogta Emma-

nuelle kezét, és a katonák látták, hogy közben üres tekintettel bámulnak maguk elé. Amióta csak itt voltak, pokoli kínokat kellett kiállniuk. Az amerikaiak közül senki sem érthette igazán, hogy mit látnak az üres tekintetükkel, a táborlakóknak meg nem volt annyi erejük, hogy elmondhassák – de két lábon járó bizonyítékként szolgáltak arra, hogy mit tettek velük a nácik.

Mire odaértek, addigra már felállítottak egy orvosi sátrat, ahová egy katona bekísérte Jakobot és Emmanuelle-t. Egy másik katona az eszméletlen nőt hozta. Mihelyt Emmanuelle-t kezelésbe vette egy katonaorvos, Jakob kibicegett a sátorból, hogy elkalauzolja a katonákat az irodákhoz és a többi barakkhoz. Valósággal hegyekben álltak azok a meztelen holttestek, amelyeket a nácik még a távozásuk előtt el akartak ásni, de erre már nem jutott idejük. A hálótermekbe lépő katonákat sokkolta a látvány. De már jöttek is az egészségügyiek, akik hordágyakon elvitték a betegeket és a halottakat. Jakob sokáig velük maradt, hogy legalább a tolmácsolással a segítségükre legyen.

Utána visszament a sátorba megkeresni Emmanuelle-t. Ők ketten barátok voltak, és Jakobot az az élelem tartotta életben, amit a lány lopott neki. Ennél több elképzelhetetlen volt itt. Ritkaságszámba ment, hogy valakinek barátja legyen, pláne lány barátja. Emmanuelle kivételes bátorságról tett bizonyosságot azzal, hogy élelmet csent neki. Egyszer majdnem rajtakapták, amikor egy krumplit a zsebébe dugott, de Emmanuelle hagyta, hogy a szerzeménye leessen a földre. A krumpli kicsi volt és félig rohadt, ezért az őr végül nem foglalkozott vele. A korbácsával a lány tarkójára csapott, és továbbment. A munka végeztével, mielőtt elhagyták volna a terepet, Emmanuelle megkereste a Jakobnak szánt burgonyát, és újra felvette a földről.

Az őt kezelő orvos megkérdezte a nevét, amire Jakob válaszolt:

– Emmanuelle Berger. Huszonhárom éves, Párizsból. Majdnem két évet töltött itt.

– A húga?

– Nem, én osztrák vagyok. Barátok vagyunk.

A fiatal katona bólintott, és leírta. Több mint huszonegyezer történetet kell lejegyezniük, de számíthattak a Vöröskereszt segítségére. Családokat és életben maradtakat kell majd újraegyesíteni. Ez még csak a kezdet volt, és ez alatt a nagyon rövid idő alatt is, amióta megérkeztek, sokan meghaltak a foglyok közül. Egyesek számára az amerikaiak túl későn jöttek. Mások, például Emmanuelle számára még épp idejében. A barakkból kihozott másik nő a vizsgálat közben halt meg.

Másnap, április 12-én megérkezett a 80. Gyaloghadosztály, hogy átvegye a tábor feletti irányítást. A 83. Gyaloghadosztály hívására már az előző naptól kezdve érkeztek az egészségügyi egységek. Még soha nem láttak olyat, ami itt fogadta őket. A tábor tele volt élőhalottakkal, akiknek egy cérnaszálon függött az élete. Elképzelni sem tudták, hogy ezek az emberek hogyan maradtak életben. Minden tolmácsukra szükségük volt, hogy szót tudjanak érteni a sokféle nyelven beszélő felszabadított foglyokkal, így Jakob, aki jól beszélt angolul, németül, oroszul és franciául, egy futólagos orvosi vizsgálat után továbbra is segített mindenben, amiben tudott.

Másnap megérkezett a sajtó, és mindent lefotóztak. Az egyik csoport híradófilmet készített a felszabadított foglyokról. Ez cáfolhatatlanul bizonyította, hogy milyen kegyetlenek voltak a náciak. Ezek az emberek nem hadifoglyok voltak, ámbár így bánni azokkal is megbocsáthatatlan lett volna. Itt civil embereket tettek foglyokká, akiket szerte Európából hurcoltak ide. A hadseregnek már tudomása volt arról, hogy vannak más táborok is, de Buchenwald volt az első, amit a saját szemükkel láttak.

Langenstein polgármestere megtette, amire utasították: hoztak élelmet és vizet, hogy ellássák az életben maradt foglyokat. A Vöröskereszt és az egészségügyiek a legnagyobb körültekintéssel osztották szét az adományt, nehogy a túl sok vagy túl gyors evés-ivás a kiéhezett emberek halálát okozza.

A katonák eltemették a halottakat, akiket csak a számuk alapján lehetett azonosítani, noha a tábor irodáján találtak gondos feljegyzéseket tartalmazó könyveket, amelyeket a nácioknak már nem volt idejük megsemmisíteni. És az egészségügyi központban részletes feljegyzésekkel dokumentált nyilvántartást vezettek az orvosi kísérletekről. De ezeket is majd csak később tudják áttanulmányozni. Az első napokban a túlélőket részesítették orvosi kezelésben, és próbáltak megmenteni mindenkit, akit csak lehetett. Sokan meghaltak ezekben az első napokban, de az erősebb fizikumú fiatalok közül az ennivaló és a gyógyszerek hatására többen kezdtek erőre kapni, s egyre kevésbé tűntek élő csontvázaknak. Patton tábornok személyesen is meglátogatta a tábort. Jöttek filmes forgatócsoportok, és szép számban a Vörös keresztől is. Hadikórházakat állítottak fel pillanatok alatt.

Emmanuelle elmondta, hogy huszonhárom éves, és a családjából egyedül ő maradt életben. Jakob huszonöt éves volt. Az egész családját elpusztították. A nagyszüleit és a két hűgát rögtön a táborba érkezésükkor agyonlőtték, a szülei pedig hónapokkal később haltak meg, mert nem bírták ki a kíméletlen munka megpróbáltatásait. Egyedül Jakob maradt életben.

A tábor felszabadítását követő napokban a legbetegebb túlélőket a hadikórházakból katonai kórházakba, kisebb részüket helyi kórházakba szállították át. A kórházi ellátásra nem szorulókat végül más létesítményekbe költöztették, ahová a Vörös kereszt is kitelepült, hogy ahol mód van rá, segítsen az embereknek visszajutni abba az országba, ahonnan jöttek, vagy megpróbálják megtalálni a szövetségesek által már felszabadított táborok valamelyikébe került családtagjaikat. A katonák minden táborban ugyanolyan szörnyű körülményekkel szembesültek, mint amilyeneket Buchenwaldban láttak.

„Hontalan személyekké” nyilvánították azokat a túlélőket, akiknek nem volt otthonuk, ahová hazamehetnének. Németek Palesztinába akartak eljutni, ami nem ment egyszerűen. A más országokba, köztük az Egyesült Államokba betelepü-

lőkre megállapított kvóta megnehezítette a Németországból való kivándorlást.

Jakob kérte, hogy Emmanuelle-lel együtt vigyék el a tábortól pár mérföldre lévő létesítménybe, amelyet a hadsereg nyitott meg a túlélők számára. Emmanuelle, noha még nem volt egészséges, az ott kapott ruhákban már nem egy haldokló gyereknek, hanem újra fiatal nőnek nézett ki. Egyikük sem állt be a Vöröskereszt sátra előtt újraegyesítésért sorban állók közé. Nem volt senkijük, akit keresthettek volna, vagy akihez hazatérhetnének. Egy hónapja tartózkodtak a hontalan személyek táborában, amikor szóltak nekik, hogy az amerikai zsidó segélyszervezetek segítenek a túlélőknek áttelepülni, és amerikai támogatók hajlandók kifizetni az utazásukat, sőt segítenek, hogy munkát találjanak az Egyesült Államokban. A bevándorlási kvóta bonyolította ugyan a dolgot, de az egy évvel korábban alapított Háborús Menekültügyi Testület együttműködött menekültügyi szervezetekkel, amelyek gondoskodtak olyan támogatókról, akik valahányszor lehetőségük nyílt rá, új otthont kínáltak a táborok áldozatainak.

Jakob és Emmanuelle erről beszélgettek egyik délután, a májusi napsütésben üldögélve. Egyikük sem tudta, hogy innen kikerülve hová menjen, mihez kezdjen. Egy hete véget ért Európában a háború, de Jakobnak semmije sem maradt Bécsben. Mindenüket elvették, amikor deportálták őket: a pénzüket, a családi bankot, az otthonukat, a Salzburg melletti kastélyt, amely kétszáz éve a családjá birtokában volt. Semmije sem maradt. Az Anschluss után, amikor zsidók többé nem járhattak be az előadásokra, ott kellett hagynia az egyetememet, az apját pedig arra kötelezték, hogy a bankjukat adja át a Harmadik Birodalomnak. Jakob magára maradt a világban, és nem akart visszamenni Bécsbe, ahol hamuvá vált minden, ami a múltban az életét jelentette.

Emmanuelle-t anyagilag sokkal kisebb veszteség érte. Kicsi gyerek volt még, amikor az apja meghalt. Anyja egy jelentős párizsi divatházban dolgozott varrónőként, és mellette

külön varrást is vállalt, amiben Emanuelle is gyakran segített neki. Anyja nem sokkal a deportálásuk előtt vesztette el az állását, és a kuncaftjai is egymás után elmaradtak. Féltek munkát adni neki, mert zsidó. A szomszédjaik, akiket egy életre szólóan a barátaiknak hittek, feljelentették őket. Emmanuelle egyiküket sem akarta látni többé. A rendőrség engedélyével elfoglalták a lakásukat. Emmanuelle-nek nem volt hová mennie, nem volt otthona, ahova visszatérhessen, és soha többet nem vágyott Párizsba sem. De örökké Németországban sem maradhattak, végül csak muszáj lesz nekiindulniuk valahova.

– Nem akarsz visszamenni Párizsba? – kérdezte Jakob a májusi napsütést élvezve, s közben a katonáktól kapott cigarettát szívta. Az amerikaiak igazán nagylelkűen bántak velük, ellátták őket élelemmel, még csokoládéval is. Emmanuelle a Vöröskeresztől kapott gyapjúsálba burkolózva ült. Olyan sovány volt, hogy mindig fázott. Megrázta a fejét.

– Minek? A szomszédjaink elvették a lakásunkat, mert nagyobb volt, mint az övék. Azt hiszem, ezért jelentetek fel bennünket.

Jakob bólintott. Sok osztrák tette ugyanezt, olyan zsidókra támadtak rá, akiket egész életükben ismertek, s akik a közösségük oszlopai voltak, mint az ő családja is. A kapzsiság és az irigység megteremtette azt a csőcselékmentalitást, amit senki sem tartott lehetségesnek civilizált közösségekben és széles látókörű, igényes emberek által lakott városokban. Zsidónak lenni egyik napról a másikra halálos ítéletet vont maga után. Jakob családja nem volt vallásos, mint ahogy Emmanuelle anyja sem, de zsidók voltak.

– Talán jó lenne Amerikába menni – kockáztatta meg Jakob, mire Emmanuelle rémülten megrázta a fejét.

– Mihez kezdenék én ott? Nem ismerek senkit, és nem beszélek angolul. Nem kapnék munkát.

– A vöröskeresztesek azt mondják, hogy a támogatók segítenek szállást és munkát találni, és felelősséget vállalnak az emberükért, amíg ő maga nem tud gondoskodni magáról.

– Franciaországban akarok maradni, csak nem Párizsban. Te elmész Amerikába? – kérdezte Emmanuelle szomorúan, lévén Jakob az egyetlen barátja, aki az elmúlt hónapban vigyázott rá. Mindig együtt voltak, és az amerikai katonák tisztelték Jakobot. Ha csak lehetett, mindig segített nekik, és tudott beszélni velük angolul, amire ő nem volt képes.

– Nem tudom – felelte Jakob. – Nekem sincs ott senkim. De itt még annál is kevesebbem van. Nem tudom, miféle munkát kaphatnék. Úgy volt, hogy az egyetem után a bankunkban fogok dolgozni. Most nem nagyon tudom, milyen munkára lennék képes. Nem fejeztem be a tanulmányaimat.

– Én a gimnázium után nem tanultam tovább – mondta erre szégyenkezve Emmanuelle. – Én csak varrni tudok.

– Azzal tudnál ott munkát kapni – biztosította Jakob. – És ahhoz, hogy varrónő legyél, nem kell tudnod angolul.

Emmanuelle egyetértően bólintott, de Amerika túl félelmetesnek és túl távolinak tűnt számára. Sohasem gondolt arra, hogy elmenjen oda, és most egyenesen rémálomnak tűnt ez a lehetőség, noha a katonák nagyon kedvesek voltak, és a legnagyobb tisztelettel bántak vele. Jakob is kedvelte őket.

Az elmúlt hónap alatt mindketten erősebbek és egészségesebbek lettek. Emmanuelle a rendszeres és egészséges táplálkozás eredményeképpen felszedett egy-két kilót, még úgy is, hogy a gyomra kezdetben lázadozott ellene. Már elszokott a normális étkezésektől, ezért gyakran fájt a gyomra, ahogy Jakobnak is. Az ő szervezete sóvárgott az étel után, ezért Jakob valósággal falt. Mivel azonban magas volt és eleve vékony testalkatú, rajta nem látszott, hogy hízott volna, bár az arca kevésbé tűnt csontvázszerűnek, és a szeme sem volt olyan beesett. Valamelyest kinőtt a haja, és már látszott, hogy fekete.

Emmanuelle leborotvált fején is kinőttek már a szőke, göndör fürtök, de a gyógyulás útjára lépve is olyanok voltak mindketten, mint akik megjárták a poklot. Jakob a nyitott orrú és sarkú elvászott bakancsokban telente elszenvedett fa-

gyások következtében fájlalta a lábát. Mind a Vöröskereszt, mind a hadsereg ellátta ruhaneműkkel a foglyokat. Akadtak köztük furcsa darabok, egyik sem illett rájuk teljesen, de tiszta és meleg holmik voltak. A táborban viselt rongyait úgy, ahogy voltak, el kellett égetni. Hemzsegtek bennük a tetvek, és bűzlöttek. Jakob tudta, hogy képtelen lesz valaha is elfelejteni a barakk, a saját testük, a ruháik és az elföldre váró, otthagyt, hegyé magasodott halmokba dobált hullák szagát.

Emmanuelle bevallotta, hogy éjszakánként még mindig rémálmok gyötrik. Jakob volt az egyetlen, aki értette, hogy min ment keresztül. A katonák, annak ellenére, amit a megérkezésükkor láttak, nem sejtették, milyenek voltak azok az idők, amikor a nácik még teljes kapacitáson működtették a tábor. Az maga volt a földi pokol, és Emmanuelle sokszor érezte úgy, hogy jobb volna most rögtön meghalni, mint így élni tovább még egy napig. És mégis kibírták, ő két évig, Jakob ötig. Nem lehetett megjósolni, ki fogja túlélni, és ki nem. Minden reggel találtak halottakat az ágyukban, néha épp a mellettük fekvő meredt reggelre mozdulatlan, halott szemmel a levegőbe.

Jakob elment vele az egyik vöröskeresztes aktivistához, hogy újból átbeszéljék a lehetőségeiket. Választhatnák a hazatelepülést a saját országukba, de mindkettőjüknek rossz emlékeik voltak az otthoni utolsó napokról. Amikor el kellett hagyniuk a lakásukat, Emmanuelle három hónapot töltött az anyjával és a húgával egy stadionban, és csak azután indították el őket Buchenwaldba. Steinék pedig hónapokig éltek egy Bécsen kívül létesített gyűjtőtáborban.

– A már említett amerikai segélyszervezeten keresztül mindkettőjük számára tudunk támogatót ajánlani, ha ezt választanák. És a Háborús Menekültügyi Testület is megtesz minden tőle telhetőt a hontalan személyekért. Van egy támogatónk Chicagóban, és egy másik New Yorkban – részletezte a vöröskeresztes nő nagyon kedvesen. Azt már nem tette hozzá, hogy valószínűleg nagyon jó kapcsolatokkal rendelkező

személyek, akiknek nem jelent akadályt a bürokrácia és a kvóták. – Házások? – fordult a nő Jakobhoz, mire a férfi megrázta a fejét.

– Nem, barátok vagyunk.

– A támogatók ezt nem veszik figyelembe. A pároknak össze kell házasodniuk, vagy külön-külön kell feliratkozniuk, és akkor viszont ahhoz kerülnek, aki éppen vállalja, és hajlandó elvinni őket. Mellékelnünk kell egy rövid életrajzot annak, aki kész felelősséget vállalni az illetőért, és ő dönti el, hogy kit választ. Ebben nagyon szigorúak a szabályok. Ezek az emberek többnyire a zsinagógai közösségükön keresztül ajánlják fel a segítségüket – magyarázta a vörös keresztet viselő nő. – Vannak támogatóink más városokban is. Számos közreműködő szervezetünk van Chicagóban, Los Angelesben és Bostonban. Élnek rokonaik ezek közül valamelyik városban?

Mindketten megrázták a fejüket.

– Nincs senkink, csak ketten vagyunk. – Még útlevelük sem volt, mivel zsidók lévén az országuk megfosztotta őket az állampolgárságuktól. Az Egyesült Államok azonban felajánlotta, hogy hontalan személyekként is megadja nekik az útlevelet, ha van olyan amerikai állampolgár, aki felelősséget vállal értük. A nő mindkettőjüknek átadott egy nyomtatott tájékoztatót, ők pedig kimentek az irodából, hogy megbeszéljék a dolgot.

– Nem maradhatunk itt örökké – emlékeztette Jakob Emmanuelle-t. Előbb-utóbb el kell dönteniük, hová menjenek. Jakob maga sem tudta, miért, de erős vágyat érzett, hogy New Yorkban kezdjen új életet. Később, amikor egy katona megkínálta cigarettával, beszélt neki erről.

– Milyen ott az élet? – kérdezte tőle. Már korábban is beszélgetett ezzel a közlegénnyel.

– Amerika a lehetőségek hazája. Én brooklyni vagyok. A nagybátyám hentes, a háború előtt nála dolgoztam. De azt hiszem, ha hazamegyek, inkább nyugaton próbálok szerencsét. Ott jó munkalehetőségek vannak.

– Hol van Brooklyn? – Jakob még sohasem hallott róla.

– New York City egyik része. Tetszene neked, szép hely. Brooklyn, Queens, Manhattan, Staten Island, a Bronx, ezek mind New York City részei. Öregem, mit nem adnék most egy hot dogért és egy sörért a Times Square-en, meg egy éjszakáért a városban! – Sokatmondón rámosolygott Jakobra, aki nevetett. Egyidősek voltak.

– Azon gondolkozom, hogy jelentkezni kéne az egyik támogatónál, aki zsidó segélyszervezeteken keresztül munkát és szállást ajánl nekünk.

– A barátnőd is veled mehet? – kérdezte megértően a katoná.

– Nem hiszem, legfeljebb ha összeházasodunk. Ő is feliratkozhat, de könnyen lehet, hogy egy másik városba kerülne. Bostonba, Chicagóba vagy Los Angelesbe. Nem hiszem, hogy el akarna menni. Fél, hogy túl messze lenne attól a helytől, ahol felnőtt, pedig ennél rosszabb az sem lehet. – Míg ezt mondta, körülpillantott, és a katoná megsajnálta. Jakob még mindig elég rosszul nézett ki, és sokkal öregebbnek látszott a koránál. Nehezeére esett a járás, és olyan gyakran kapott botütéseket, hogy fiatal kora ellenére már hajlott volt a háta. De legalább életben volt. Az elmúlt hónapban is sokan meghaltak hastífuszban, tuberkulózisban, sárgalázban, vérhasban meg a sok éhezéstől. Jó páran szenvedtek az átélte borzalmak következtében depressziótól és téveszméktől.

– Talán tényleg össze kellene házasodnotok – vélte az amerikai, mire Jakob bólintott. Már ő is gondolt rá, de nem tudta, mit szólna hozzá Emmanuelle. Nem mert előállni a javaslattal. Neki tetszett a gondolat, de mint megoldás talán el-sietett lenne. Még neki magának is túlzásnak tűnt, de nagyon nehéz lett volna Emmanuelle-t itt hagynia Németországban. Volt arra is lehetőség, ha körülményesebben is, hogy Palesztinába menjen, de oda nem vágyott. New York jobban tetszett neki, feltéve, hogy a jótézők gondoskodnak számára lakhatásról és munkáról.

Este, mint mindig, együtt vacsorázott Emmanuelle-lel a katonai étkezdében. Fáradtnak és gondterheltnek látta őt.

A nők túlnyomó többsége ugyanúgy nem tudta, hogy hová menjen, mint Emmanuelle, sokan a más táborokban lévő rokonaikról próbáltak megtudni valamit. Pusztán az innen-onnan hallott híresztelések alapján sejtették, hol lehetnek, esetleg évekkal ezelőtt valaki látta egyiket-másikat valahol. A felszabadított táborokban egyelőre kaotikus állapotok uralkodtak, és a legtöbb szabaddá vált fogolynak nem volt hová mennie.

Jakob várt még pár napot, de végül csak szóba hozta a dolgot.

– Arra gondoltam, hogy ha összeházasodnánk, akkor ugyanannak a támogatónak mindkettőnket fogadnia kellene. És New Yorkban tudnék vigyázni rád. Így nem maradnál egyedül.

– És ha rosszul éreznénk magunkat ott? – nézett rá meglepetten a lány. – Hogy jutnánk vissza Európába?

– Félre kellene tennünk a pénzünkből – felelte Jakob. – De miért kellene visszajönnünk? Nekem semmim sem maradt Bécsben, és honnan tudjuk, hogy a hazánk visszafogadna bennünket? A honfitársaink örültek, hogy feljelenthettek minket, és megszabadulhattak tőlünk. A franciák ugyanúgy, mint az osztrákok. Az országunkat elfoglalták, de sok barátunk hajlandó volt együttműködni a németekkel. Nem biztos, hogy könnyű dolgunk lenne, ha itt maradnánk.

Emmanuelle bólintott. Ő is így gondolta.

– Azt akarod, hogy házasodjunk össze? – kérdezte alig hallhatóan, szinte sűgva.

Jakob bólintott, és megfogta a kezét.

– Megmentetted az életemet, ennivalót loptál nekem. Az életemmel játszottál. Ezzel reményt adtál nekem, amikor már semmi reményem nem maradt. – Ezen Emmanuelle csak mosolyogni tudott.

– Ez elég ok a házassághoz?

De mindketten tudták, hogy ellenkező esetben valószínűleg soha többé nem látják egymást. Számára Jakobé volt az egyetlen ismerős arc a tengernyi idegen között, leszámítva

azokat a nőket, akikkel egy barakkba került, de hamarosan ők is el fognak menni.

– Kevesebbért is házasodtak már emberek – válaszolta okosan Jakob. – És ígérem, hogy védelmezni foglak téged. – Ma már mondhatta ezt, nem úgy, mint egy hónappal ezelőtt. Ma már lehetett lovagias, ami egy pillanatig a régi életére emlékeztette, amikor a férfiak vigyáztak a nőkre, és oltalmazták őket. Itt a táborban csak azzal tudtak törődni, hogy életben maradjanak. Ha egyáltalán.

– Mi lesz, ha New Yorkba érve már nem akarsz a házas-társam lenni? Megismerkedsz egy amerikai lánnyal, és bele-szeretsz. – Emmanuelle olyan aggódalmasan nézett Jakobra, hogy a férfinak muszáj volt elmosolyodnia, és még szorosab-ban fognia a lány kezét.

– Nem kell nekem amerikai lány, én már szerelmes va-gyok – felelte, mire Emmanuelle elpirult. Ettől még fiata-labbnak tűnt, pedig az arca még most is nagyon sovány volt, és sötét karikák látszottak a szeme alatt.

– Én is szeretlek – mondta csendesen. – De azt hittem, te csak barátoknak tartasz bennünket.

– Még jobban meg fogjuk szeretni egymást, ha közelebből is megismerkedünk. Új életet kezdhetünk egy új helyen, ahol segíteni is akarnak nekünk. Kezdetnek jó lesz.

Emmanuelle egyetértően bólintott. Egy darabig szótlanul ballagtak, aztán a lány megtorpant, és fölne-zett Jakobra.

– Igen – mondta egyszerűen, de Jakob nem szólt sem-mit. Az asszonyára gondolt, és a kettőjük előtt álló lehető-ségekre.

– Igen? Mi? – Már ezer mérföldre jártak a gondolatai.

– Hát az, amit mondtál... amit az előbb kérdeztél. – Nem akarta kimondani a szerelemre utaló szavakat, de Jakob végre megértette, és rámosolygott.

– Emmanuelle Berger, megtisztelnél azzal, hogy hozzám jössz feleségül? – kérdezte szabályosan, féltérdre ereszkedve a porba. A lány mosolyogva nézett le rá, és biccentett.

– Igen – súgta. – Hozzád megyek.

Jakob ekkor felállt, és szelíden megcsókolta. Emmanuelle olyan törekenynek tűnt, hogy attól félt, ha magához öleli, még össze találja roppantani. Ő maga sem nézett ki sokkal testesebbnek, de fiatal volt és erős, és a lány sérülései súlyosabbak voltak a sok ütlegeléstől, amit olyankor kapott, amikor a felügyelők nem találták elég gyorsnak a munkatempóját. Egy temetkezőhelyen dolgozott, mielőtt átrakták a konyhakertbe.

Jakob akkor átkarolta a vállát, és lassan visszasétált vele a női barakkhoz, ami nem esett messze az övétől a katonai táborban.

– Holnap visszamegyünk a Vörös keresztbe, és meglátjuk, mit tudnak ajánlani nekünk. Azután megkeressük a lelkészt, és megkérjük, hogy kerítsen nekünk az esketéshez egy rabbit. – Több rabbi is járta a tábort, hogy elbeszélgessenek a zsidó foglyokkal. – Jó éjszakát, Emmanuelle – köszönt el Jakob, és könnyű csókot lehelt a lány ajkára.

– Köszönöm. – Emmanuelle szégyenlősen rámosolygott, aztán besurrant a barakkba, Jakob pedig zsebbe dugott kézzel, mosolyogva elballagott a saját barakkjához.